

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Γ΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1^ο (μονάδες 15)

- Ο όρος «λαϊκός», σύμφωνα με τον Δημήτρη Χατζή, αναφέρεται σε καθετί που σχετίζεται με τον λαό. Επειδή όμως η έννοια «λαός» είναι απροσδιόριστη, τελικά ο «λαϊκός» μπορεί να καθορίζει οτιδήποτε συνδέεται με: α) τον λαϊκό πολιτισμό ή/και β) το αυθεντικό, το υγιές, το προοδευτικό (σε αντίθεση με το συντηρητικό που χαρακτηρίζει τη λόγια παράδοση).
- Ο όρος «λαϊκός πολιτισμός», σύμφωνα με τον συγγραφέα, αναφέρεται στον πολιτισμό α) της κλειστής αγροτικής κοινωνίας και β) των κατώτερων στρωμάτων της νεότερης και σύγχρονης κοινωνίας.

Ερώτημα 2^ο (μονάδες 10)

Στοιχεία προφορικότητας στην 1^η παράγραφο του Κειμένου 2 (δύο είναι αρκετά):

- παρατίθενται μέσα σε εισαγωγικά αυτούσιες φράσεις του προφορικού λόγου, που ενσωματώνονται στο κείμενο: «ποιος είσαι συ και ποιος είμαι γω», «να τα βγάλει πέρα», «να τα ξεκεφαλώσει».
- χρησιμοποιούνται λέξεις και φράσεις του προφορικού λεξιλογίου: π.χ. «φουκαράδες», «του κοσμάκη», «βεζυροπούλες», «να πέσουν στα νύχια του»
- αξιοποιείται το α' πληθυντικό πρόσωπο, γεγονός που δημιουργεί έναν νοερό διάλογο ανάμεσα στον συγγραφέα και στους αναγνώστες του: «έχουμε», «Ας μη μας γελούν», «ο Καραγκιόζης μας».

Επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα:

Τα στοιχεία της προφορικότητας

- συνδέονται άμεσα με το θέμα του κειμένου, τον Καραγκιόζη ως ένα λαϊκό θέατρο σκιών, που εκφράζει τη λαϊκή ψυχή· επομένως, προβάλλουν, σε επίπεδο μορφής, όσα ο Νίκος Εγγονόπουλος υποστηρίζει σε επίπεδο περιεχομένου

- καθιστούν τους αναγνώστες κοινωνούς όσων διατρανώνει ο συγγραφέας για την προέλευση και την ελληνικότητα του Καραγκιόζη: ανήκουν όλοι στο ίδιο συλλογικό ασυνείδητο που εκφράζει ο Καραγκιόζης, έχουν όλοι τις ίδιες καταβολές και τις ίδιες αξίες.

Ερώτημα 3^ο (μονάδες 10)

α. «Από την αρχή πρέπει να ξεκαθαριστεί, για να γίνει σαφές, πως είναι νόμιμο να χρησιμοποιηθεί ο όρος “λαϊκός πολιτισμός” με δύο σημασίες. Από τη μια μεριά, θεωρείται λαϊκός πολιτισμός ο πολιτισμός της κλειστής αγροτικής, μεσαιωνικής κοινότητας και, από την άλλη μεριά, αποκαλείται “λαϊκός”, μέσα στη διαφορισμένη πια κοινωνία, ο πολιτισμός των όχι ηγετικών στρωμάτων της κοινωνίας, αυτών που αποκαλούνται “λαός”».

β. Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί το θαυμαστικό, για να σχολιάσει έμμεσα την υποκριτική στάση του ανάλητου φιλάργυρου, που διατυμπανίζει τη δικαιοσύνη, την αγαθότητα και την πονοψυχία του. Με αυτό το σημείο σίξης δηλώνει την έκπληξη, αλλά και την αγανάκτησή του για τη στάση ζωής που εκφράζουν συγκεκριμένες μορφές του Καραγκιόζη.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

- Ο αφηγητής, που βρίσκεται σε ώριμη ηλικία («από την κορφή της ζωής»), αναπολεί με νοσταλγία τα περασμένα, την παιδική του ηλικία, τα καλοκαίρια που πέρασε στη Μυτιλήνη (αυτό είναι το Αιγαιοπελαγίτικο νησί στο οποίο αναφέρεται). Η νοσταλγία του οφείλεται στην αυθεντικότητα της ζωής του στο νησί, που συνδέεται τόσο με την ομορφιά του νησιώτικου φυσικού τοπίου (είναι χαρακτηριστικό ότι η ανάμνηση προσωποποιείται και γίνεται «ανάσα ζεστή και γλυκιά» που «μοσχοβολά αβαγιανούς και ρίγανη») όσο και με την παλικάριά των ανθρώπων του και κυρίως του Βασίλη του Αρβανίτη, που αποκαλείται μεταφορικά «αρχάγγελος της παλικάριάς». Είναι τόσο έντονη και τόσο συναισθηματικά φορτισμένη η αναπόληση των περασμένων, ώστε αποδίδεται με την εικόνα του αγναντέματος των αλλοτινών ανθρώπων: το παρελθόν αναβιώνει, με λυρικό τρόπο, ολοζώντανο μπροστά στα μάτια του αφηγητή, που επιθυμεί διακαώς να το ξαναζήσει με όλες του τις αισθήσεις. Μόνο έτσι θα ξαναγίνει κοινωνός της ασύγκριτης και γνήσιας εκείνης ικμάδας ζωής (που παρομοιάζεται με την ορμή των χελιδονιών).
- *Ο μαθητής/η μαθήτρια διατυπώνει ελεύθερα τις σκέψεις και τα συναισθήματά του/της, ανάλογα με τον παραστατικό του/της κύκλο και τις προσλαμβάνουσες που έχει. Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους/τις μαθητές/μαθήτριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να τεκμηριωθεί με στοιχεία/χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.*